

تاریخ:	درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه مدت یا پژوهشی	 سازمان برنامه و بودجه موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
پیوست:		
کد مستند:		
شماره برگه: ۱ از ۷		

**درخواست پیشنهادیه برای طرح مطالعاتی کوتاه مدت یا پژوهشی
(Request For Proposal)**

ماهیت و ابعاد حقوقی رمزارزهای بین المللی در نظام حقوقی ایران

کارفرما: موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی

تاریخ نهایی شدن RFP (موسسه پر می کند): ۱۴۰۲/۲/۲۳

تاریخ تهیه و تحویل RFP اولیه: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱

۱- بیان مساله و اهمیت آن

رواج و توسعه یک رفتار مالی میان مردم بدون وجود قوانین و مقررات حاکی از به رسمیت شناختن اصل این رفتار و پیش بینی ضوابط و قواعد تنظیم کننده روابط اطراف آن، جامعه را با مشکلات و مصائب اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی فراوان روبرو می کند. زیرا از یک سو به هر دلیل این رفتار در حال انجام است و از سوی دیگر به سبب نبود قوانین و مقررات تنظیم گر، اختلافات اطراف این رفتار به شکل رسمی و قانونی قابل حل و فصل نیست. در این شرایط بستر برای سواستفاده شیدانان و کلاه برداران فراهم می شود که پیامدها و توالی فاسد آن از دید اقتصادی، اجتماعی و حتی امنیتی بر کسی پوشیده نیست. تولید و استخراج رمزارزهای بین المللی همچنین معاملات مربوط به آن از رفتارهای مالی است که به رغم رواج بسیار از ضعف نبود قوانین و مقررات تنظیم کننده رنج می برد. گرچه در زمینه رمزارزهای بین المللی در حقوق ایران پژوهش هایی انجام شده و درباره مسائل حقوقی متعدد مرتبط با آن نیز تا کنون چندین آیین نامه و شیوه نامه تصویب شده است، ولی به نظر می رسد هم در زمینه ماهیت (چیستی) این پدیده و به دنبال آن درباره دو حوزه تولید و استخراج رمزارزهای بین المللی و مبادله و معامله آن به علت نبود قوانین تنظیم کننده و دقیق با ابهامات و چالش های عمده حقوقی روبرو هستیم.

نوع و ماهیت این پدیده و پیچیدگی ابعاد حقوقی آن در حدی است که قانون گذار باید ورود کند و تعیین تکلیف آن در سطح دولت ممکن نیست. ورود قانون گذار هم مستلزم آن است که بر پایه مطالعات و پژوهش های عمیق تر و جامع تر: اولاً- ماهیت حقوقی آن به نحو جامع و دقیق درک و تبیین شود؛ ثانیاً- چالش های مهم حقوقی این نوع رمزارزها مرتبط با دو حوزه تولید و استخراج از یک سو و مبادله و معامله آن از سوی دیگر شناسایی و معرفی شود؛

ثالثاً- در آخر تلاش شود در حوزه رمزارزهای بین المللی به ویژه با تمرکز بر ارائه توصیه های سیاستی و مدیریتی از یک سو و تهیه پیش نویس اولیه متن قانون مرتبط در دو بخش تولید و مبادله با بهره گیری از تجربیات سایر نظام های حقوقی ملی از سوی دیگر راه حل های مناسب و اثرگذار طراحی و ارائه گردد.

پژوهشی با این ویژگی ها در این باره تا کنون انجام نشده است و از این رو در ضرورت و اهمیت پژوهش حاضر تردیدی نیست. ابهام ها و بلاتکلیفی های برآمده از این پدیده هم در بخش تولید و استخراج و هم در حوزه مبادله و معامله به اندازه ای است که وضعیت را برای دادگاه ها، دولت و مردم بسیار سخت کرده است و انجام مطالعاتی از این دست می تواند هم به قانون گذار و دادگاه ها از یک سو و هم به مردم از سوی دیگر یاری رساند.

تاریخ:	درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه مدت یا پژوهشی	 سازمان برنامه و بودجه موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
پیوست:		
کد مستند:		
شماره برگه: ۲ از ۷		

۲- عنوان مطالعات و پژوهش های پیشین مرتبط با موضوع، دربرگیرنده: طرح، کتاب، پایان نامه، مقاله و ... (بر پایه استعلام تهیه کننده RFP از بخش کتابخانه و منابع مرجع موسسه که به فهرستگان و پایگاه های اطلاعات گوناگون داخلی و خارجی دسترسی دارند)

در زمینه رمزارزهای بین المللی پژوهش هایی در ایران انجام شده که از جمله می توان به برخی مقالات در این زمینه مانند: مقاله بررسی قانونی رمزارزها در آینه مقررات گذاری ایران و اتحادیه اروپا اثر غلامعلی فیضی چکاب و شهاب الدین صادقی، مقاله شناسایی ماهیت حقوقی رمزارزها با تحلیل ساختاری آنها در نظام حقوقی ایران اثر دکتر ابوطالب کوشا و دیگران، مقاله رمزارز در ایران اثر پوریا دهدارنسب و دیگران، مقاله رمزارزها در پرتو فقه و حقوق بین الملل اثر خانم مینا نوروزی و دیگران، مقاله تبیین ماهیت و آثار حقوقی استخراج و بیع رمزارزها در حقوق ایران اثر علی رضا امام و علی تقی خانی و نیز چند پایان نامه مانند: امکان سنجی قانونمندسازی ارزهای رمزنگاری شده اثر مهدی مددی مقطع ارشد دانشگاه کاشان و تحلیل قراردادهای مبتنی بر بلاک چین در حقوق ایران، پایان نامه مقطع ارشد دانشکده حقوق شیراز اثر خانم سمیرا صفویان اشاره کرد. دقت در این منابع نشان می دهد که هم در حوزه تولید و استخراج و هم در عرصه معامله و مبادله، تلاش های پژوهشی انجام شده ولی آن چه سبب تمایز پژوهش حاضر با این تحقیقات می شود جدای از تقویت و تکمیل بحث های مرتبط با حوزه استخراج و معامله، تاکید و تمرکز آن بر بهره گیری از تجربیات قضایی و تقنینی سایر کشورها در عرصه ملی، ارائه توصیه های سیاستی و مدیریتی و سرانجام تهیه پیش نویس قانون در این بخش است که تا کنون انجام نشده است.

۳- هدف های کلی پژوهش

تبیین و تحلیل دقیق ماهیت حقوقی رمزارزهای بین المللی و شناسایی و بررسی مهم ترین مسائل و چالش های حقوقی آن ها در حوزه تولید و استخراج، هم چنین مبادله و معامله و ارائه راه کارهای اجرایی مناسب و اثربخش با به کارگیری آخرین تجربیات سایر نظام های حقوقی ملی و با تمرکز بر ارائه توصیه های سیاستی و مدیریتی و تهیه پیش نویس اولیه قانون

۴- برون دادها (تحویل دانی ها^۱): دربرگیرنده عنوان گزارش ها (با برنامه زمانی تحویل)، دستاوردها و یافته های مورد انتظار؛ پژوهش در پایان باید بتواند دستاوردها و یافته های زیر را ارائه کند:

الف- بررسی منابع موجود در حقوق ایران و تامل و تدقیق در آخرین تجربیات حقوقی و قانونی سایر نظام های حقوقی با هدف ارائه توصیفی دقیق از ماهیت رمزارزهای بین المللی و مهم ترین و چالش برانگیزترین مسائل حقوقی مرتبط با آنها
ب- ارائه راه حل های تقنینی با تهیه پیش نویس اولیه قانون
ج- تلاش برای ارائه راه حل های قضایی درباره ماهیت پدیده رمزارزهای بین المللی و ابعاد حقوقی اساسی آن پیش از تصویب قانون

د- گزارش گزیده مدیریتی (الزامی)؛

ه- توصیه (یادداشت) سیاستی (الزامی)؛

و- ارایه سخنرانی (الزامی)؛

- دوره یا کارگاه آموزشی - پژوهشی کوتاه مدت (به اختیار بخش آموزش موسسه)؛
- مقاله (به اختیار مدیر طرح و با ضرورت اذعان به پشتیبانی مالی موسسه)؛
- کتاب (به اختیار بخش پژوهش موسسه و قابل تفویض به مدیر طرح).

تاریخ:	درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه مدت یا پژوهشی	 سازمان برنامه و بودجه مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
پیوست:		
کد مستند:		
شماره برگه: ۳ از ۷		

۵- قلمرو (محدوده زمانی و مکانی): شامل معرفی داده‌ها، آمار، اطلاعات و انواع اسناد مورد نیاز برای انجام طرح؛ تلاش می‌شود منابع موجود در حقوق ایران ظرف ۱۰ سال اخیر، همچنین مهم‌ترین متون حقوقی و قانونی مربوط به این موضوع هم در حقوق ملی برخی کشورها و هم در چارچوب اقدامات سازمان‌های بین‌المللی فعال در این حوزه مد نظر قرار گیرد و با تکیه بر این پیشینه و تجزیه و تحلیل آنها راه‌حل‌های حقوقی و قضایی ارائه گردد.

۶- پرسش‌های اصلی پژوهش

- الف- ماهیت حقوقی رمزارزهای بین‌المللی از حیث صدق یا عدم صدق مال بر آنها چیست؟
- ب- در هر یک از دو صورت بالا مهم‌ترین مسائل و چالش‌های حقوقی مرتبط با آن در دو حوزه تولید و استخراج از یک سو و معامله و مبادله آن از سوی دیگر کدامند؟
- ج- مهم‌ترین توصیه‌های سیاستی و مدیریتی در دو حوزه استخراج و تولید و معامله و مبادله چیست و اصول و ویژگی‌های بنیادین پیش‌نویس قانون مورد نظر چه باید باشد؟
- د- مهم‌ترین راه‌حل‌های قضایی در زمینه چالش‌های حقوقی پدیده رمزارز بین‌المللی پیش از تصویب قانون ویژه در این باره و در چارچوب قوانین موجود کدامند؟

۷- پرسش‌های فرعی

- الف- معیار و ضابطه تمییز مالیت یا عدم مالیت رمزارز بین‌المللی کدام است و نقش عرف در این مسیر چیست؟
- ب- ارزش‌های بین‌المللی در صورت برخورداری از مالیت در زمره کدام یک از اموال قرار می‌گیرند؟
- ج- تجربه سایر نظام‌های حقوقی ملی در رویارویی با این پدیده چیست و تا چه حد در حقوق ایران اجرا شدنی است؟
- د- آیا اساساً این موضوع از طریق ملی قابل حل و فصل است یا باید در فضای بین‌المللی و با کاربرد ظرفیت‌ها و سازوکارهای بین‌المللی، تدبیری در این باره بشود؟

۸- روش‌شناسی پیشنهادی پژوهش

روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی (استدلالی) است که با مطالعه و تجزیه و تحلیل مهم‌ترین منابع داخلی و خارجی و متون قانونی موجود در این زمینه انجام می‌شود.

تاریخ:	درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه مدت یا پژوهشی	 سازمان برنامه و بودجه موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی
پیوست:		
کد مستند:		
شماره برگه: ۴ از ۷		

۹- **گام‌های اصلی شرح خدمات و برنامه زمانی انجام پژوهش و ارایه گزارش‌های تخصصی بند ۴ بالا**

۳ ماه برای گردآوری و بازبینی (مرور) ادبیات و پیشینه موضوع و شناسایی مهم‌ترین چالش‌های حقوقی مرتبط با رمزارزهای بین‌المللی

۵ ماه برای تجزیه و تحلیل حقوقی ماهیت رمزارز بین‌المللی و مسائل حقوقی مربوط به آن با تکیه بر تجربیات حقوقی و قضایی خارجی و امکان اجرای آن در ایران

۴ ماه برای جمع‌بندی و نگارش نهایی، متضمن ارائه راه‌حل‌های قضایی و تقنینی به‌ویژه پیش‌نویس اولیه قانون و توصیه‌های سیاستی و مدیریتی.

۱۰- **مدت تخمینی انجام طرح**
یک سال

۱۱- **برآورد اولیه و تقریبی هزینه (بودجه) پژوهش**

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی

درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه‌مدت یا پژوهشی

تاریخ:

پیوست:

کد مستند:

شماره برگه: ۵ از ۷

منابع علمی - پژوهشی مربوط به اولویت: ماهیت و ابعاد حقوقی رمزارزهای بین‌المللی در نظام حقوقی ایران

ردیف	عناوین مربوط	پدیدآور	نوع منبع	سال نشر
۱	شناسایی ماهیت حقوقی رمزارزها با تحلیل ساختاری آنها در نظام حقوقی ایران	محمود خادمان	مقاله	۱۴۰۰
۲	بررسی تطبیقی مواجهه با رمزارزها در نظام‌های حقوقی ایران و امریکا	محمد مهدی غمامی		۱۴۰۱
۳	مطالعه تطبیقی سیاست‌گذاری رمزارزها در نظام حقوقی کشورهای اسلامی و غربی و پیشنهادهای راهبردی برای نظام حکمرانی ایران مبتنی بر ضوابط فقهی	شهربانو عبداللهی		۱۴۰۰
۴	ماهیت حقوقی رمزارز در فقه و نظام حقوقی ایران	علی نخجوانی		۱۴۰۱
۵	بررسی قانونی رمزارز در آئینه مقررات‌گذاری ایران و اتحادیه اروپا	غلام‌نبی فیضی چکاب		۱۴۰۰
۶	رمزارز در ایران	پوریا دهدارنسب		۱۴۰۱
۷	بلاک‌چین و حقوق	پریمورا دوفیلیپی	کتاب	۱۴۰۰
۸	آشنایی با رمزارزها	داسکالاکیس، نیکاس		
۹	استخراج رمزارزها در ایران: بیت‌کوین، مزیت یا ضرر؟	مرضیه رضانی		
۱۰	پدیده‌شناسی رمزارزها و فناوری زنجیره بلوک (بلاک‌چین)	گل‌آرا پورمغرب		
۱۱	حقوق دارایی‌های رمزنگاری‌شده (مبانی، مقدمات، قواعد، مقررات)	مهدی آذرنژاد		۱۴۰۱
۱۲	حقوق در عصر فناوری‌های پویا و غیر متمرکز با نگاهی به رمزارزها و فناوری بلاک‌چین	علی اصغر ربیع‌پور		۱۴۰۰
۱۳	بلاک‌چین و رمزارز: ایجاد بازاری باکیفیت برای داده‌های رمزنگاری‌شده اقتصاد، قوانین و نهادها و موسسات در منطقه آسیا و اقیانوسیه	ماکوتو یانو		۱۴۰۱
۱۴	بلاک‌چین و رمزارزها			۱۴۰۰
۱۵	بلاک‌چین و رمزارزها در مصادف با حقوق بین‌الملل	خدایار سعیدوزیری		۱۴۰۱
۱۶	حقوق رمزارزها در ایران و اتحادیه اروپا	علی نخجوانی		
۱۷	رمزین‌ارزها از دیدگاه فقه و حقوق و چالش‌های مرتبط با آن: با تاکید بر رمزارز بیت‌کوین	روح‌اله آهنگران		
۱۸	بررسی حقوقی پول الکترونیکی	اسماعیل طایفه حسنلو	پایان‌نامه	۱۳۸۹
۱۹	بررسی مسائل حقوقی قراردادهای منعقد در حوزه ارزهای دیجیتال	سارا سراج‌فرد		۱۴۰۰
۲۰	بررسی ماهیت پول الکترونیکی و ارزهای دیجیتال در حقوق ایران	سمیرا فدا		

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی

درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه‌مدت یا پژوهشی

تاریخ:

پیوست:

کد مستند:

شماره برگه: ۶ از ۷

منابع علمی - پژوهشی مربوط به اولویت: ماهیت و ابعاد حقوقی رمازرهای بین‌المللی در نظام حقوقی ایران

ردیف	عناوین مربوط	پدیدآور	نوع منبع	سال نشر
۲۱	بررسی ماهیت و آثار حقوقی رمازرها در نظام حقوقی ایران با مطالعه موردی رمازرز بیت‌کوین	زهرا رحمان‌زاده	پایان‌نامه	۱۴۰۰
۲۲	بررسی جایگاه رمازرها در حقوق بین‌الملل اقتصادی	معصومه حسینی		۱۳۹۹
۲۳	جایگاه ارز دیجیتال در حقوق بین‌الملل و حقوق ایران	حجت‌جانباز امیرانی		۱۳۹۸
۲۴	بررسی ارز دیجیتال از دیدگاه فقه و حقوق اسلامی	سمیرا احمدی‌زاده شندی		۱۴۰۰
۲۵	مطالعه تطبیقی ارزهای مجازی در حقوق ایران و انگلستان	حسین سیدالموسوی		
۲۶	ماهیت و آثار رمازرها در حقوق بین‌الملل اقتصادی	الهه نجفی		۱۳۹۹
۲۷	ابعاد حقوقی بین‌المللی پول‌های مجازی	حسام نوروزپور		۱۳۹۸
۲۸	تحلیل ماهیت ارزهای دیجیتال و آثار حقوقی آن	محمد میرزایی والا		۱۳۹۹
۲۹	ابعاد فقهی و حقوقی خرید و فروش رمازرها	نادر خیرالدین		۱۴۰۰
۳۰	بررسی مصادیق و آثار حقوقی بلاک‌چین	آزاده قایدی		۱۳۹۸
۳۱	امکان‌سنجی قانون‌مندی‌سازی ارزهای رمزنگاری شده	کیما دبیرشاه اویسی		۱۳۹۹
۳۲	بررسی جایگاه ارزهای دیجیتال در نظام فقهی حقوقی حاکم در کشورهای اسلامی	فاطمه رضایی		۱۴۰۰
۳۳	امکان‌سنجی قانون‌مندی‌سازی ارزهای رمزنگاری شده	مهدی مددی		۱۳۹۹
۳۴	ماهیت و آثار حقوقی استخراج و بیع رمازرها در حقوق ایران	علی‌رضا امام		۱۴۰۰
۳۵	تحلیل قراردادهای مبتنی بر بلاک‌چین در حقوق ایران	امید کارشناس نجف‌آبادی		۱۴۰۱
۳۶	بررسی فقهی و حقوقی ارزهای دیجیتال در حقوق ایران	نوید حسنی		۱۴۰۰
۳۷	تحلیل حقوقی بیت‌کوین	هومن رضوانی نجف‌آبادی		۱۳۹۷
۳۸	ماهیت قراردادهای ارز دیجیتال از دیدگاه حقوق ایران و فقه امامیه	مرتضی موسوی‌نژاد		۱۴۰۱
۳۹	بررسی فقهی و حقوقی معاملات ارز دیجیتال	محمد کمایستانی		۱۴۰۰

تاریخ:
پیوست:
کد مستند:
شماره برگه: ۷ از ۷

درخواست پیشنهادیه (RFP) برای طرح مطالعاتی کوتاه‌مدت یا پژوهشی

سازمان برنامه و بودجه
موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی